

VOERENS BLAEDSJE

België – Belgique

PB 3790

12/3795

Nr. 87 — juli, augustus, september 2025

Heem en Natuur Voeren

Wandelexcursie op

WOENSDAG 23 JULI 2025

Graag nodigen we jullie uit voor een excursie in en rond de Krindel op woensdagavond 23 juli.

Start: 19.00u aan de school van de Plank (De Plank 81, Voeren)

Daar is parkeergelegenheid, maar ook langs de straat van De Plank.

Einde rond 21:30 uur — niet geschikt voor minder-validen.

Gids: Joep Buysen

We mogen de kleine gehuchten die tussen onze dorpen liggen niet aan onze aandacht laten ontsnappen! Ook daar wonen de Voerenaars. Mensen die vaak wat meer op zichzelf en hun kleine gemeenschap zijn aangewezen. Ze wonen en leven korter bij de natuur. In de Krindel en op de Oude Plank ontmoeten we een natuurtuin, kunst, boomgaarden, wijnbouw, fruitteelt, bronwater, flora en fauna.

Laat even weten of je ook komt via secr@heemennatuurvoeren.be

Joep Buysen

In de tweede helft van augustus bezoeken we Rulen (in Sint-Pieters-Voeren). Daar krijg je via e-mail nog een uitnodiging voor.

- 711 Waterkwaliteit meten
Waar heeft het Vrouwenbos zijn naam vandaan?
- 712 Onderlinge bijstand
- 713 Twinkelende puttertjes: onze mooiste tuinvogel
- 714 Voerense streekproducten
- 716 Limburgs in de kinderopvang
Nieuw in d'r Voerense Dieksjonnaer
Voerense boerengezegden
- 717 Het stokpaardje van... Jan Verheijden

Voor € 15,- ben je een jaar lang lid!

Het Voerens Blaedsje is het kwartaalbericht van **Heem en Natuur Voeren**.

Secretariaat: secr@heemennatuurvoeren.be

<https://heemennatuurvoeren.be>

IBAN: BE10 7353 5203 4004 BIC: KREDBEBB

Samenstelling en eindredactie: Rik Palmans, Sint-Pieterstraat 7, 3792 Sint-Pieters-Voeren, rik@heemennatuurvoeren.be

Aan dit Blaedsje werkten mee: Joep Buysen, Julien Geelen, Anne van der Linden, Rik Palmans, Rita Plattau, Jos Tuerlinckx, Jettie de Wal.

Afgiftekantoor 3790 Voeren, Erkenningsnummer P 303632

Verantwoordelijke uitgever: Rita Plattau, Ketten 13, 3798 's-Gravenvoeren

Waterkwaliteit meten

Tussen 26 april en 4 mei namen mensen in heel Vlaanderen alles samen 5.034 stalen uit waterlopen in hun omgeving. Ze werden getest op de aanwezigheid van E.colibacteriën. Die komen in het water uit de ontlasting van mensen en dieren, als die ongezuiverd wordt geloosd. Water met een hoge concentratie van die bacteriën is niet geschikt als zwemwater. Dat in 43 procent van de geteste waterlopen de waterkwaliteit goed genoeg is om te kunnen zwemmen, verraste de onderzoekers. Dat was vooral zo in de grotere, bevaarbare waterlopen. Maar nagenoeg even veel (42%) andere scoorden slecht. Voor 11,5 procent gold dat de kwaliteit aanvaardbaar was.

Voor Voeren vallen de resultaten tegen: van de acht meetpunten vielen er slechts twee in de categorie 'aanvaardbaar'; de zes andere waren 'slecht'. De beste twee lagen in het natuurreservaat Altenbroek, dus met water van de Noor.

Dat ze echt 'goed' zouden scoren lag niet in de lijn van de verwachtingen. Er is immers geregeld een overstort van rioolwater in Noorbeek, waar de Noor (of het Lankwater, zoals de oude Voerense naam luidt) ontspringt. Om die reden was Natuurpunt trouwens eerder terughoudend tegenover de plannen van de provinciale overheid om een recht stuk van de beek opnieuw te laten meanderen. Het vervuilde water zou een negatieve invloed kunnen hebben op de vegetatie van het aanpalende grasland.

Nog slechter scoorden de andere zes meetpunten: de Berwijn in Moelingen, de Beek (van Warsage) en de Voer (ter hoogte van de Dries) in 's-Gravenvoeren, de Noor in de Vitschen ('s-Gravenvoeren), de Voer in Sint-Pieters-Voeren en de Gulp in Nurop (Teuven).

Rik Palmans

Waar haalde het Vrouwenbos zijn naam?

Heem en Natuur kreeg die vraag onlangs van een toeriste die er een wandeling had gemaakt. Omdat we het zelf ook niet meteen wisten zijn we het even zelf gaan uitzoeken.

Volgens Jaak Nijssen verwijst die naam naar een eigenares in de 17de eeuw, Christine-Sophie de Loë ⁽¹⁾. Zij was de echtgenote van Hans (Johan) Adolf van Imstenraedt, de kasteelheer van Mheer die in 1623 de heerlijkheid Sint-Martens-Voeren verwierf ⁽²⁾. Na zijn dood in 1668 bestuurde zijn kinderloze weduwe de goederen, met de hulp van haar neef Philip Christoffel de Loë. Zij stierf in 1693; haar grafmonument bevindt zich nog altijd in de kerk van Mheer (en de familie de Loë bewoont nog altijd het kasteel daar).

Een andere mogelijkheid is dat de naam verwijst naar de moeder van Hans Adolf, Mechteld van Bongart-Terheiden, die gehuwd was met Winand van Imstenraedt. In 1626 verpachtte aartshertogin Isabella voor 310 gulden de heerlijkheid Sint-Martens-Voeren aan haar. Damen acht het waarschijnlijk dat haar zoon die aan haar had overgedragen als 'weduw-geld', zodat zij daaruit na de dood van haar man nog inkomsten kon putten.

Op de Ferrariskaart (van omstreeks 1760) staat het gebied aangegeven als **B[oi]s L'Dame**. Daarop is overigens ook goed te zien dat het deel uitmaakte van een veel groter aaneengesloten boscomplex, dat zich verder naar het westen uitstrekte

en ook het Loëbos, het Alsbos en het Winerotte-bos in Warsage omvatte.

De naam Vrouwenbos wordt al in de 18de eeuw vermeld in schepenbankverslagen van die tijd. Wanneer hij (in de tweede helft van de 17de eeuw) in zwang is gekomen heb ik nog niet kunnen achterhalen.

Rik Palmans

1. Nijssen, J. (1960), *Plaatsnamen in Sint-Martens-Voeren*. In: Heem 4/5-6: 31.

2. Damen, C. (1960), *Imstenraedse bijdragen III – Genealogie der familie van Imstenraedt*. In: Het Land van Herle: 8-19.

Onderlinge bijstand

Als je ooit getuige mocht zijn van een heksensabbat in onze bossen, dan heb je zeker volgend tafereeltje kunnen gadeslaan.

Heksemie hurkt neer achter een dikke boom, schijnbaar om een plasje te doen, maar niets is minder waar. Ze hurkt neer boven een stevige grote stinkzwam, waarvan de hoed nog volledig bedekt is met een slijmerig groen goedje, 'het sperma van de duivel'. Op deze wijze vindt de copulatie plaats van duivel en heks. Het nakomelingschap van beiden zal dus verzekerd zijn.

Maar mocht je spijtig genoeg geen heks op een vliegenzwam gezien hebben, dan heb je toch zeker wel de grote groepen vliegen kunnen aanschouwen, die zich te goed komen doen aan deze groene substantie. De onaangename aasgeur van de zwam lokt massa's vliegen, die samen met het groene gleba, ook de miljoenen hierin geborgen sporen verorberen.

Deze sporen worden dan, samen met de uitwerpselen van de diertjes, overal verspreid in het bos. Met wat geluk groeien er dan volgend seizoen weer honderden "penissen van de duivel" in de omliggende natuur. Vliegen die paddenstoelen zaaien, van efficiëntie gesproken!

Maar in de wondere natuur kan het nog straffer.

De reuzenwesp, levend in het naaldbos, draagt in de organen van haar achterlijf de sporen mee van een houtzwam, namelijk *Thelephora chailletii*. Als deze wesp haar eitjes deponiert in het hout van een uitverkoren boom, laat ze er tevens de sporen achter van deze korstzwam.

De schimmeldraadjes, uit deze sporen groeiend, maken het hout heel zacht, zodat de larven van de wesp naar hartenlust kunnen smullen van het voorbereikte hout.

Op een bijna gelijkaardige manier weet ook de specht gebruik te maken van schimmels. Net als wij woont ook de specht liever in een solide woning dan in een rottende krocht.

Maar hak je woning maar eens uit in de stam van een nog stevige boom. Een rotklus natuurlijk. Maar niet getreurd, de schimmels steken wel een handje toe. Lang op voorhand kiest de specht haar boom, waar ze een nestholte wil uithakken. Op deze plek verwijderd onze slimme vogel de nodige schors, zo-

dat het blanke hout komt bloot te liggen. Miljoenen schimmelsporen maken hiervan gebruik om langs deze "open deur" het hout binnen te dringen. Door de afgescheiden stoffen van de schimmel zal het hout op deze plaats zeer zacht worden, zodat de specht in de komende lente hier zonder al te veel moeite zijn nestholte kan uithakken. Wie niet sterk is, moet slim zijn!

Nog straffer?

Bomen kunnen niet meer zonder www in het bos. Www staat hier voor 'wood wide web'.

Een handvol bosgrond omvat een web van kilometers mycelium of zwamdraden. Dit web is zeer functioneel. Het helpt de boom voldoende vocht en voeding opnemen uit de bodem, maar geeft tevens massa's boodschappen door aan de bomen onderling. Deze zwamdraden verbinden namelijk de bomen ondergronds met elkaar, door de wortelstelsels met elkaar te verbinden. Een insectenplaag bijvoorbeeld kan langs dit www doorgegeven worden, van boom tot boom, zodat ze allen tijdig de nodige antistoffen kunnen produceren. Een moederboom kan langs deze schimmelverbindingen haar overschot aan suikers doorgeven aan haar jonge spruiten in de buurt. Sterke bomen helpen zwakke broertjes van de nodige versterkende voeding te voorzien, zodat verdere groei mogelijk blijft.

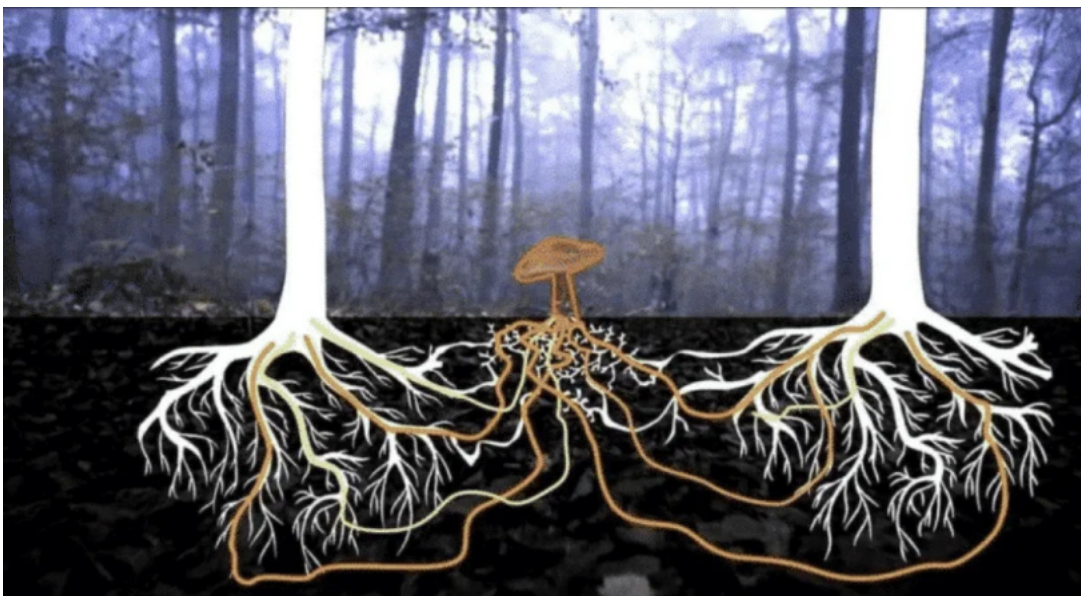
Wereldwijd zijn biologen momenteel druk in de weer met het bestuderen van de functionaliteit van schimmels in de bosbodem, want vele vragen wachten nog op een antwoord.

Zeker de moeite waard om eens even bij stil te staan tijdens een volgende boswandeling.

Er gebeuren wondere dingen onder onze voeten.

Jos Tuerlinckx

Onderstaande illustratie komt uit:
<https://plantgrowsave.org/mushrooms-the-internet-of-trees/>

Twinkelende puttertjes: onze mooiste tuinvogel

Een Putter waarnemen maakt automatisch een vrolijk gevoel in je los: de twinkellende roepjes, de felgele veugelstreep en de golvende, dansende vlucht geven een 'happy' indruk.

Het rode 'gezicht' van de volwassen vogels doet daar nog een extraatje bij. De Putter fladdert letterlijk door het leven 😊.

Vroeger was de Putter een vogel van de bosranden. De laatste 20-30 jaar werd het ook een vogel van de 'natuurlijke' tuinen. Ook bij ons in Voeren is de Putter te zien in tuinen, langs de dorpsrand, op onkruidakkers en bermen en ook in boomgaarden.

Vogel in een gouden kooitje?

Vroeger dikwijls als kooivogel gehouden. Deze vink moest dan om te kunnen drinken een vingerhoedje (mini-emmertje) met water omhoog trekken om zijn water te putten (sic), vandaar de benaming Putter.

Tegenwoordig heeft deze mooie zangvogel – gelukkig maar – de status van volledig beschermde soort, dit dank zij de inspanning van Vogelbescherming Vlaanderen in de jaren '70. De laatste 10-15 jaar doet de Putter dan ook goed in de vrije natuur in Vlaanderen.

En de Putter komt veel beter tot zijn recht in de vrijheid van natuur en tuin. Het zou dan ook veel logischer zijn om deze mooie vinkachtige de naam **Distelvink** te geven.

Een gedekte tafel voor de Putter is een landschap met veel samengesteldbloemigen (composieten) zoals distels, kaardenbollen, moesdistels en paardenbloemen. De zaden van deze planten zijn een lekkernij voor Putters. Met hun puntig snaveltje (ook al is het een zaadeter) kan de Putter gemakkelijk aan de zaden van allerlei distels, terwijl deze zaden voor vele andere kleine zangvogels moeilijk te bereiken zijn.

Tijdens het broedseizoen schakelt de Putter voor de jongen over op insecten omdat de kroost uiteraard veel eiwitten nodig hebben voor een snelle groei.

Meestal probeert de Putter twee broedsels groot te brengen. Na het uitvliegen gaan de jongen al vlug mee om de braakliggende terreinen en perceelsranden af te zoeken op zoek naar allerlei zaden.

De groepjes Putters twinkelen dan rond in deze terreinen. De jonge vogels zijn herkenbaar doordat ze géén rood gezicht hebben (mar wel de opvallende, gele vleugelstreep).

In de winter kan je Putters ook foeragerend op bomen aantreffen b.v. op Els of Lariks om daar van de zaden te smullen, soms in gezelschap van Sijsjes.

In een natuurlijke tuin kan je deze vinkjes soms tot op de voertafel krijgen door ook kleinere zaden te voeren, of nog beter een "wild-zaad-mengeling".

Wil je zelf een vogel- of natuurwaarneming delen?

Dit kan op <https://waarnemingen.be/>

of specifiek voor Voeren op :

<https://zuidoostlimburg.waarnemingen.be/gebied/view/23474>

Chris en Gudrun
Coeckelbergh-Poelmans
VogelsVoeren@hotmail
.com

Voerense streekproducten

Typische streekproducten nemen een belangrijke plaats in de toeristische promotie van een regio in. Iedereen denkt daarbij aan zaken die wortelen in de traditionele landbouw en ambachtelijk vervaardigd werden. Naar aanleiding van de presentatie van de **bocagekaas**, op 12 juni in de Commanderie in Sint-Pieters-Voeren heb ik even een lijstje gemaakt van alles waaruit je op dit ogenblik in Voeren je keuze uit kunt maken.

Het meest authentiek is ongetwijfeld de **stroop**, gemaakt van peren en appels uit de Voerense boomgaarden. Eugène Wiertz in Sint-Pieters-Voeren maakt hem nog altijd op de traditionele manier: in een grote koperen ketel waarin het sap langzaam verdikt tot zuurzoete stroop. Met één toegeving aan de moderne technologie: hij stookt hem niet meer warm met hout maar met gas. Daarmee kan hij de temperatuur veel nauwkeuriger regelen, zodat er geen risico meer is dat de stroop aanbrandt.

Lokale kaas wordt er niet meer gemaakt in Voeren. Ik heb nog geweten hoe in de jaren 70 van de vorige eeuw bij Jef Pinckaers in Teuven de **remoudou** of Herfse 'stinkkaas' de eerste fase van zijn rijping doormaakte in de kelder (foto hiernaast). Een opkoper kwam die regelmatig ophalen om hem in zijn magazijn verder te laten rijpen. Naar ze me toentertijd vertelden was een belangrijke reden waarom die eerste fase op de boerderij zelf steeds minder gebeurde, dat het een werk voor de meisjes was. Hun belangrijkste bezwaar ertegen zou geweest zijn dat ze daardoor wel eens een lichte kaasgeur meenamen als ze uitgingen – en zo werd het kaasmaken steeds minder populair.

Er zijn sindsdien nog wel enkele pogingen geweest om eigen

hoevekazen te maken, zoals bij Pinckers op Ulvend. Toen de boerderij op de Schoppemerhei enkele jaren als Schoapheim bekend stond omdat de toenmalige eigenaar er een kudde melkschappen hield, kon je ook daar hun zelfgemaakte kaas kopen. De geitenkaas van de Mosterthoeve in Teuven wordt ook niet meer op de boerderij zelf gemaakt; de melk wordt wel nog elders tot kaas verwerkt.

De nu gelanceerde bocagekaas is een initiatief van het Boca-

gelandchapspark 'om het verhaal van het landschap te vertellen: ambachtelijk gemaakt, lokaal verankerd en geworteld in een gedeelde liefde voor het landschap, smaak en samenwerking'. Kaasmeester Hans Van Grinderbeek uit Heverlee ontwikkelde twee variëteiten: eentje met een donkerbruine coating en een andere met een natuurkorst. Hij wordt gewassen met Rick's bier, dat ook zorgt voor de gekleurde dooradering van de kaas.

Dat **Rick's bier** is een verhaal apart. Rik Nyssen begon er, intussen al meer dan 25 jaar geleden, mee toen hij nog een café dreef in Moelingen. Daarvoor liet hij een brouwerij in Lochristi enkele eigen cafébiëren brouwen, met ingrediënten uit Voeren: een met lokale kersen en een ander met stroop. Zelfs toen hij stopte als cafébaas bleef er veel vraag naar zijn bier en je kunt het in Voerense horecazaken dus nog altijd bestellen.

Op ongeveer dezelfde manier kwam destijds het '**Voerdrupke**' ter wereld: een likeurstokerij uit Helchteren ontwikkelde voor toeristische diensten een drankje dat ze als 'streekeigen' konden slijten. Voor Voeren werd het iets op basis van sleedoornpruimpjes. Ik herinner me hoe we, intussen al bijna vijftig jaar geleden, de Voerense jeugd probeerden warm te maken om in de herfst de vruchten te plukken. Maar die hadden al snel door dat een fuif organiseren veel meer geld opbrengt. De oogst was dus nooit groot genoeg om aan de vraag naar Voerdrupke te voldoen. Waar de vruchten vandaan komen waaruit het extract nu wordt bereid, weet ik niet. Maar het Voerdrupke bestaat nog altijd en vindt gretig aftrek bij toeristen die de Voerstreek bezoeken. Het winkeltje van Jetteke in Veurs werd er zelfs beroemd mee.

Zo ontstaan er wel vaker nieuwe producten. In 's-Gravenvoeren timmert Laura Heggen al enkele jaren aan de weg: het fruit van het bedrijf van haar vader verwerkt ze tot fruitsap. Vooral **Pom'One**, appelsap met bubbels, doet het uitstekend als niet-alcoholisch aperitief. Te koop bij haar thuis aan de Weersterweg of in de Wereldwinkel.

De presentatie van de bocagekaas vond plaats in het kader van de Commanderie in Sint-Pietersvoeren, met op de achtergrond de vijvers waarin **forellen** rondzwemmen. Die kun je dus ook zeker een streekproduct noemen. De huidige uitbater, Vincent Baltus, heeft intussen al een heel gamma forel-gelateerde producten en vult dat aan met andere lekkernijen uit Voeren of naaste omgeving.

Om het rijtje af te sluiten enkele specialiteiten van vroegere lokale middenstanders. Slagerij Meerens in 's-Gravenvoeren was in-

Tripsopfeesst 1985: Marc van Reusel was toen nog bakker, die naast brood ook platz bakte in zijn houtgestookte oven in Sint-Martens-Voeren.

dertijd dé plek waar je moest zijn voor **trip**, de lokale variant van bloedworst. Jef Huynen bouwde rond trip zelfs een heel evenement op: de Tripsopfeesten, waarmee hij elke zomer het dorpsleven van 'lang geleden' weer tot leven bracht. Het 'sop' in de naam verwees naar het kookvocht waarin gebarsten worsten verder tot soep werden verwerkt. 'Niet te vreten' volgens Jef – dus zeker niet in aanmerking komend als streekproduct! De trip van Meertens daarentegen was een delicatessen. En ik leerde van hem ook dat de lokale naam voor (wilde) tijm *trippekroeft* was.

Bij bakker Deckers in Teuven kon je tot omstreeks 1970 de beste **platz** van uren in het rond vinden. Platz was een suiker-taart die als laatste gebak in de oven ging, als die nog net vol-

Gedeputeerde Inge Moors, kaasmeester Hans Van Grinderbeek, burgemeester Joris Gaens en Hanne Mengels (communicatieverantwoordelijke Bocagelands) stelden de nieuwe kaas voor.

doende restwarmte had. Daardoor kon je er nog de gist in proeven. Deckers verkocht zijn recept aan een collega in Henri-Chapelle. Hij is daar nog altijd op bestelling te krijgen, zodat we er nog af en toe, op bijvoorbeeld een receptie van de Voerense Cultuurraad, van kunnen proeven.

En nu maar hopen dat de bocagekaas kan rekenen op vele lokale producenten en genoeg verkooppunten!

Rik Palmans

Filmvoorstellingen in Voeren

Op de vraag in het vorige Blaedsje, naar filmvoorstellingen destijds in Voeren, antwoordde Joep Buijsen: 'Huub Alleleijn vertelde mij dat er in de jaren 60 elke kerstvakantie een film gedraaid werd in het parochiezaaltje. De hele Teuvense jeugd was aanwezig, zo'n 50 kinderen. Het betrof wel altijd films die christelijk geïnspireerd waren. En vorig jaar werd er in de Voerpoort tweemaal de film Zondebokken vertoond!'

Limburgs in de kinderopvang

Op het moment dat de vertaalapp van Google het Limburgs heeft opgenomen in de lijst van talen zodat we nu bijvoorbeeld Japans kunnen vertalen naar het Limburgs (Maas-tricht...!) of andersom, lees ik in De Limburger van 21 juni 2024 dat de kinderopvang in Margraten op de vingers is getikt vanwege teveel dialectgebruik. Tijdens een controle bleek dat er voornamelijk Limburgs wordt gesproken met de kinderen, terwijl de richtlijn is dat dialect nooit de hoofdtaal mag zijn. En moet er in protocollen worden vastgelegd hoeveel Limburgs er gesproken wordt.

Ze zijn er bij de kinderopvang niet van onder de indruk en gaan verder met het geven van de vrijheid aan hun personeel.

Ze weten zich daarbij gesteund door hoogleraar taalcultuur Leonie Cornips: 'Het idee dat dialect of andere talen het Nederlands in de weg staan, is achterhaald en niet gebaseerd op kennis. Zingen, voorlezen in het Nederlands én in het dialect is voor de taalontwikkeling van het kind perfect.'

Hoe zit dat bij ons in Voeren? Eigenlijk hetzelfde, maar zonder richtlijnen en protocollen. Bij de kinderopvang van FERM spreken ze wat het kind spreekt. Gebruikelijk is het Nederlands en het Limburgs. en als er eens een kindje van 2,5 jaar nog niks anders begrijpt dan Frans dan leggen ze het wel even uit.

Joep Buysen

Nieuw in d'r Voerense Dieksjonnaer (<https://heemennatuurvoeren.be/Dieksjonnaer.html>)

Pielsjaars (pie/lsjaars) Sardientjes. Engels: pilchards.

E duuëske of e blikske pielsjaars in tomattesaos (een blikje sardientjes in tomatensaus).

Blik (blikske, blikke) (mod.) conservenblik. orig: doeës. 'n blikke doeës (conservenblik).

Sjnieë: sneeuw.

De zón vrit d'r sjnieë op en kotst 'm wir oet (De zon vreet de sneeuw op en spuugt hem weer uit, de laatste restjes sneeuw liggen soms op nieuwe sneeuw te wachten).

Venbök: Veenbokken, benaming voor mensen uit de regio rond de Hoge Venen die naar Remersdaal verhuisden om te werken voor de familie Fürstenberg.

Blienke: blinken.

Va baove blienke ze, van oonde sjtienke ze (van boven blinken ze, van onder stinken ze. Gezegd van vrouwen die zwaar opge-maakt en opgedoft de kerk binnen komen).

Zjwebele (zjwe~bele) (sgv) : rondhangen, rondlopen, struinen. Kent iemand een uitdrukking voor hangjongeren in ons dialect?

Veesje (veesjde, geveesjd) (teu) Vissen.

Veesjgaeëd vishengel

Gaeëd, gaeërd, gaerd of gard: staak voor bonen of hoogstamfruit, of het lange hout dat horizontaal aangebonden werd bij het haag tuungen.

Ze mager es 'n gaeëd (Zo mager als een bonenstaak).

Gaeëd: vrouw van grote gestalte.

info:

~ na een lettergreep geeft aan dat die lettergreep met een sleeptoon uitgesproken wordt.

/ geeft een stoottoon aan.

(mod.): een modern woord, meestal verlimburgst Nederlands, vervangt vaak een origineel gebruikt woord.

(orig.): origineel gebruikt, tegenwoordig dikwijls vervangen door een modern woord.

(sgv) : 's-Gravenvoeren; (teu): Teuven.

Joep Buysen

Voerense boerengezegden

Ich lieën dich de kat.

Ik leen je de kat. — Als iemand geleende goederen niet terugbrengt; een kat komt vanzelf huiswaarts.

Bötter is driemaal gek in 't jaor: èns gek hèl, èns gek wèèk en èns gek duur.

Boter is driemaal in het jaar bijzonder: eens bijzonder hard, eens bijzonder week en eens bijzonder duur. — In de winter was boter hard door koude, in de zomer week door warmte en als er weinig melk was door droogstand van koeien was er weinig boter en was ze bijgevolg duur.

Tied makt graas en zon makt hōj.

Tijd maakt gras en zon maakt hooi. — Alles komt terecht, als je geduld oefent.

Julien Geelen

Het stokpaardje van... Jan Verheijden

Waarden en normen vormen al sinds zijn jeugd een rode draad in het leven van Jan Verheijden. 'Ze bieden zekerheid, duidelijkheid en veiligheid', vertelt Jan. 'Maar van de andere kant leggen ze beperkingen op in emoties, creativiteit en inspiraties. Dat levert spanningen op. Om te zien hoe dat werkt bij mensen, vind ik boeiend. Ik kon toen natuurlijk nog niet weten dat ik zelfs een boek zou gaan schrijven over dat onderwerp.'

Die belangstelling daarvoor ontstond al toen Jan tijdens zijn middelbareschooltijd als vrijwilliger actief werd bij Jeugdwerk in Wijlre. 'Om lummelen tijdens weekenden en vakanties te voorkomen, maar juist om zinvol bezig te zijn, was die jeugdclub opgericht. We organiseerden allerlei activiteiten zoals wandeltochten en filmavonden. Toen al zag ik dat mensen met meer dan alleen die rationele waarden en normen creatiever werden en emoties toonden.'

Hoewel omgaan met mensen voor Jan voelde als een passie, is hij toch een technische opleiding tot elektricien gaan volgen. Na het behalen van zijn diploma heeft hij dat werk een half jaar gedaan. Toen kwam er een vacature langs voor groepsbegeleider bij moeilijk opvoedbare jongeren in Cadier en Keer. 'Daar wilde ik iets mee. Ik solliciteerde, werd aangenomen en startte tegelijkertijd met de opleiding tot maatschappelijk werker. Vijf jaar later kreeg ik een baan bij de sociale dienst in Heerlen en een paar jaar later maakte ik de overstap naar Stichting Jeugdbelangen. In die periode ontstond mijn idee voor een boek dat pas 40 jaar later, in 2025, is verschenen. In het boek beschrijf ik de ervaringen uit mijn werk als hulpverlener samengebracht naar één personage: Johan, een jongen die zorgeloos opgroeit in een pleeggezin. Zijn ongehuwde biologische moeder raakte ongewenst zwanger en moest hem na de bevalling in een nonnenklooster gedwongen afstaan. Dat ging vaak zo in die tijd. Hij hoort pas op zijn achttiende dat hij een pleegkind is en voelt zich verraden. In mijn boek beschrijf ik via Johan het leed dat in de tweede helft vorige eeuw meestal achter de voordeuren verborgen bleef terwijl het aan de buitenkant allemaal normaal leek.'

Na vijftien jaar maatschappelijk werk werd het steeds meer papierwerk. Jan: 'Ik dacht: wegwezen hier en gooide het roer helemaal om. Ik had ondertussen wijn en bier leren maken, was toe aan een nieuwe uitdaging en kreeg de kans om eetcafé *A Gen Ing* in Reijmerstok over te nemen. Daar ben ik samen met mijn vrouw veertien jaar met veel plezier uitbater geweest.'

Nu wonen zij alweer twaalf jaar in Teuven tussen hun schapen, kippen en hond. Een nieuw boek is in de maak en draait om twee zussen. 'Want mensen en hun gedrag blijven mij nog steeds boeien', eindigt Jan ons interview.

Anne van der Linden

HET STOKPAARDJE VAN... is een rubriek in dit Voerens Blaedsje. Hierin interviewt journaliste en meesterherborist Anne van der Linden mensen die een bijzondere, speciale, opmerkelijke of juist een minder in het oog springende hobby of passie hebben. Ben je lid van Heem en Natuur Voeren en/of Natuurpunt en wil je jouw stokpaardje eens delen in 't Blaedsje, meld je dan aan via anne@heemennatuurvoeren.be.

Het boek *OPGEGROEID IN LEUGENS*, *Hij was een onwettig kind* van Jan Verheijden (ISBN 978-9465 202716) is bij hem persoonlijk verkrijgbaar en in alle Vlaamse en Nederlandse erkende boekhandels, waaronder De Tribune in Maastricht: 043-3251978, info@detribune.nl.

